

POSTANOWIENIE

Dnia 4 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania E. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 listopada 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 grudnia 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) oddala wniosek pełnomocnika organu rentowego o
zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu
kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 17 grudnia 2013 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego E. W. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 13 maja 2013 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Oddziału w C. z dnia 24 stycznia 2013 r. odmawiającej przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku z powodu niewykazania na dzień 1 stycznia 1999 r. 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony E. W. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 17 grudnia 2013 r., zaskarżając ten wyrok w

całości i zarzucając mu naruszenie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że jest ona oczywiście uzasadniona. W ocenie skarżącego, wydany przez Sąd Apelacyjny w (...) wyrok pozostaje bowiem w sprzeczności z obowiązującym porządkiem prawnym. Zdaniem skarżącego, ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny w pełni uzasadnia przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury ze względu na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach. Błędna zaś interpretacja pojęć ustawowych: „stale i w pełnym wymiarze czasu pracy” oraz „prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych”, płynących z norm art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, dokonana przez Sąd Apelacyjny w [...], spowodowała że ubezpieczony został pozbawiony prawa do przysługującego mu świadczenia emerytalnego w obniżonym wieku emerytalnym.

Skarżący podniósł też, że Sąd drugiej instancji dokonał niewłaściwej interpretacji normy art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie pojęcia praca wykonywana „stale i w pełnym wymiarze”. W zakresie zaś przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze Sąd Apelacyjny niewłaściwie zinterpretował pojęcie prac „wykonywanych w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych”. Zdaniem skarżącego, pojęcia prac wykonywanych w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych stale i w pełnym wymiarze nie można interpretować wąsko. Nie ma bowiem technicznej możliwości i racjonalnego uzasadnienia dla przyjęcia, że naprawa sprzętu ciężkiego winna

odbywać się li tylko w kanale remontowym. Szereg czynności naprawczych składających się na cykl naprawy czy też szerszego pojęcia remontu maszyny musi siłą rzeczy odbywać się poza kanałem remontowym (na zewnątrz maszyny), jak również konieczne są czynności przygotowawcze do tegoż procesu polegające na przygotowaniu narzędzi z warsztatu, zapotrzebowaniu odpowiednich części do wymiany z innego działu pracodawcy.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Należy także przypomnieć, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub

stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437), jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Przedmiotowa skarga nie jest oczywiście uzasadniona w wyżej przedstawionym znaczeniu.

Przepis art. 184 ustawy emeryturach i rentach z FUS dotyczy tych ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy w dniu wejścia tej ustawy w życie (1 stycznia 1999 r.) osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn i 60 lat - dla kobiet, 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. co najmniej 25 lat - dla mężczyzn i 20 lat - dla kobiet.

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 powołanej ustawy, pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków

zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem ZUS, na dochody budżetu państwa. Warunki te winny być spełnione łącznie.

Należy zauważyć, że skutkiem odesłania do przepisów dotychczasowych zawartego w art. 184 ust. 1 pkt 1 jest stosowanie wprost przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Rozporządzenie to w § 2 i 4, a nie jak błędnie określa skarżący, art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, określa zaś, jak należy rozumieć pracę w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 § ust. 1 rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, co oznacza, że jest ona wykonywana codziennie przez całą dniówkę roboczą (tj. przez 8 godzin, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75, z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152 oraz z dnia z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi przedstawione jest również stanowisko dotyczące wykładni pojęcia „prac wykonywanych w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych”. Skarżący wyraża przy tym pogląd, jakoby z obowiązujących przepisów nie wynikała norma, według której od ubezpieczonego należy wymagać tylko pracy bezpośrednio w kanałach remontowych przez 8 godzin dziennie. Jego zdaniem, nie ma bowiem technicznej możliwości i racjonalnego uzasadnienia dla przyjęcia, że naprawa sprzętu ciężkiego winna odbywać się tylko w kanale remontowym. Wbrew twierdzeniom autora skargi, z przyczyn wcześniej przytoczonych, takie wątpliwości jednak nie zachodzą, gdyż z załącznika do rozporządzenia - wykaz A, dział XIV, poz. 16, wynika, że chodzi o prace wykonywane w kanałach remontowych przy

naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych, a więc w bardzo konkretnie określonym miejscu. W tym przypadku o szczególnym charakterze pracy decyduje zatem nie jej rodzaj, ale miejsce wykonywania, które powoduje szybszą utratę zdolności do zarabkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się zaś do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Oczywiste jest przy tym, że na przeszkodzie uznania, iż konkretny pracownik wykonywał stale prace w kanałach remontowych, nie stoi czasowe wykonywanie przez niego także innych czynności, ale tylko takich, które funkcjonalnie (przedmiotowo) łączą się z pracą w kanałach (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 października 2011 r., I UK 125/11, 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 79 i z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, niepublikowany). Prace wykonywane na innych stanowiskach (w innych miejscach) nie mogą być natomiast uznane za prace w kanałach remontowych.

Nawet pobieżna lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wskazuje jednoznacznie, że Sąd Apelacyjny w pełni respektował przedstawioną wyżej wykładnię przepisów powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy ustalił zaś, że skarżący nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze pracy w kanałach remontowych (ani też na zwałowiskach, gdyż naprawa sprzętu na zwałowiskach odbywała się jedynie sporadycznie, gdy niemożliwe było usunięcie sprzętu ze zwałowiska). Skarżący wykonywał bowiem naprawy zarówno w kanałach remontowych, jak i niewymagające wejścia do kanału, a także prace remontowe poza warsztatem, co wyklucza stałą pracę (czyli codziennie) w kanałach remontowych. W rozporządzeniu (wykaz A, dział XIV, poz. 16) chodzi natomiast o stałą pracę w specjalistycznym pomieszczeniu, jakim jest kanał remontowy. W niniejszej sprawie ustalenia faktyczne Sądu drugiej instancji są więc takie, że warunek stałej pracy w szczególnych warunkach nie został spełniony, do czego Sąd Najwyższy odnieść się nie może (por. art. 398¹³ § 2 k.p.c., zgodnie z którym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji. W odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., mając na względzie, iż pozwany organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczonego domagał się jedynie odrzucenia bądź oddalenia skargi kasacyjnej i tylko z tym wnioskiem wiązał równocześnie sformułowany wniosek o zasądzenie od strony pozwanej na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy podziela zaś jednolicie prezentowany w judykaturze pogląd, że nie ma podstaw do przyznania kosztów postępowania kasacyjnego stronie, która w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie dostrzegła wad tej skargi uniemożliwiających jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania, a wniosek o koszty wiązała z innym oczekiwanym rozstrzygnięciem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2012 r., II CSK 397/12, LEX nr 1288636 oraz orzecznictwo tam powołane).